
Pro špičkové soukromé univerzity není v Česku místo

Pro špičkové soukromé univerzity není v Česku místo

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

7.9.2012 Hospodářské noviny Strana 26 Téma

Prestižní vzdělání Soukromé střední školy v Česku se řadí k mezinárodní špičce.

Fokus Proč se totéž nedaří soukromým vysokým školám?

K letošním státním maturitám si studenti soukromého gymnázia Open Gate chodili spíš odpočinout. V tom samém měsíci totiž prošli skutečným maratonem sepisování esejů, který vyžaduje mezinárodní maturita International Baccalaureate. Ta umí studenty po celém světě připravit na studia na nejkvalitnějších univerzitách. Vyplatilo se jim to. Maturanti z Open Gate totiž získali stejný počet bodů, kterým se v loňském ročníku chlubila Fettes College v Edinburghu. Ta přitom patří vedle Harrow, Westminsteru a Etonu k nejpřестиžnějším ostrovním středním školám.

Zatímco soukromým středním školám v Česku se daří nalákat studenty na špičkovou kvalitu výuky, vysoké soukromé školy čekají spíš na ty, co zbyli. Proto také rozjíždějí hlavní část své reklamní kampaně až na přelomu léta a podzimu – aby oslovily zájemce, kteří se nedostali na státní školy. „Celá řada soukromých vysokých škol tu vznikla s vidinou rychlého zisku. Majitelé si ale neuvědomili, že je nutné, aby jejich pověst byla dlouhodobější,“ říká šéfka akreditační komise Vladimíra Dvořáková. Naráží tím i na to, že pro většinu profesorů, kteří na soukromých univerzitách vyučují, je to v pořadí až druhý či třetí úvazek.

Prestižní privátní gymnázia si učitele naopak pečlivě vybírají a pro ohodnocení jejich kvalit nejsou omezovány ministerskými platovými tabulkami. „Když chci udržet mladého a šikovného chemikáře, který by mohl pracovat v pivovaru, umím mu nabídnout konkurenční plat,“ popisuje Václav Klaus, ředitel první české nestátní školy PORG. Štědré nadační fondy Hlavním benefitem těchto soukromých středních škol jsou totiž štědré nadační fondy úspěšných podnikatelů. Ty poskytují stipendia na pokrytí vysokého školného, které ředitelům zaručuje dostatečné příjmy. Za ty nabízejí studentům nejvyšší možnou kvalitu, protože jedině s ní jsou podnikatelé stříhu například Petra Kellnera ochotní spojit své jméno. „Dobré soukromé školy jsou postaveny na tom, že jsou náročné a nepodbízejí se. Jsou důsledné, studentům se naplno věnují a umí dělat i nepopulární kroky,“ myslí si Anna Putnová (TOP 09), která se oblasti školství věnuje.

Se zakládáním špičkové vysoké školy však nikdo nespíchá. Dvořáková dokonce míní, že země velikosti Česka ani žádnou elitní univerzitu nepotřebuje. Šéfka akreditační komise se obává, že by to vedlo ke vzniku umělé elity a rozvíjení klientelismu. „Potřebujeme školy, které budou nabízet kvalitní bakalářské, magisterské a doktorandské programy. Pokud někdo chce zvýšit vzdělanost našich lidí, tak je lepší založit stipendijní fond a talentovaným lidem umožnit získat titul na Harvardu,“ soudí Dvořáková.

A právě na plnění stipendijních fondů se čeští mecenáši soustředí. Studenti kvůli tomu každoročně posílají motivační dopisy do Nadace Zdeňka Bakaly (mj. majitele Economie, která vydává HN), Nadace manželů Krskových nebo Nadace manželů Kellnerových. Ta do stipendií letos investovala deset milionů korun, a do zahraničí tak poslala padesát studentů, což je o dvacet víc než loni.

Soukromá VŠ – vysoká investice Vybudovat kvalitní vysokou školu je totiž dražší než vybavit gymnázium. A zaplatit titulóvané profesory stojí víc než vyplácení nadstandardních učitelských platů. Studijní programy českých soukromých univerzit se tak omezují na humanitní a ekonomické obory a třeba do medicíny nebo chemie se žádný soukromý investor nehrne. „Střední školy jsou menší a pružnější. Tam stačí přijít s jednoduchým projektem, ale k vybudování právnické fakulty jednoduchý nápad nestačí,“ myslí si zakladatel PORG Ondřej Šteffl.

Vznik nejkvalitnějších vysokých škol brzdí i nízká poptávka studentů. „Já ještě můžu mít ty nejnadanější děti, protože v Česku bydlí s rodiči. Není však sebemenší důvod, aby pak za kvalitou neodešly na Stanford nebo na Harvard,“ říká Klaus, který si nedovede představit, že by v Česku někdo mohl založit úspěšnou vysokou školu.

Open Gate

Když ředitel soukromé školy Open Gate Peter Nitsche poprvé listoval seznamem žáků, pomyslel si, že výuka tu nikdy nemůže fungovat.

Potkávají se zde totiž děti z nejvyšších pater společnosti s těmi, které vyrůstaly v pěstounských rodinách, dětských domovech nebo sociálně vyčleněných lokalitách. Jenže tahle filozofie – dát šanci dětem z celé republiky, které jsou nějakým způsobem znevýhodněny – vychází.

Lidé z Kellnerovy nadace pro jedinou školu internátního typu v Česku aktivně hledají studijně nadané žáky, které na školu přijímají na základě psychologických testů a testů studijních předpokladů. Kdo nemá na uhrazení vysokých poplatků, ten dostane stipendium. V současné době jej alespoň v nějaké výši pobírá na sedmdesát procent žáků.

A to je také důvod, proč se ředitel vždy bezděčně zamračí při jakémkoliv zmínce o elitářství. „Ze začátku mě to strašně štvalo.

Kdekoliv jsem vystoupil, musel jsem vysvětlovat, že jsme elitní jedině ve způsobu vzdělávání a kvalitě výuky, ale rozhodně to není snobské,“ mluví o svých začátcích Nietzsche. Dnes už se s podobnými názory setkává jen výjimečně.

Zdejší studenti úspěšně procházejí státní maturitou, ale především mezinárodní zkouškou International Baccalaureate. Tou letos prošlo 119 000 studentů ze dvou tisícovek škol po celém světě. Je založena na vypracovávání esejů z šesti povinných předmětů a studenti se na ni intenzivně připravují dva roky. Součástí komplexu zkoušky je i povinná mimoškolní činnost: sport či dobročinné aktivity. „Musíte mít svoji vlastní tezi, ne jen opsat, co se píše v knížkách. Já jsem psal téma Olympijské hry v roce 1936 v Berlíně a hodnotil jsem, do jaké míry byla úspěšná nacistická propaganda na těchto hrách a jak ovlivnila názor na Hitlera ve světě,“ mluví o mezinárodní zkoušce z dějepisu maturant Martin Kábrt, který v ní získal 43 bodů z 45 možných a po prázdninách začne studovat na University of York. International Baccalaureate nabízí v Česku Open Gate a pět mezinárodních středních škol.

Francouzské lyceum v Praze

Francouzské lyceum v Praze nabízí úplně stejnou výuku jako ve Francii – od školky až po maturitu. Je součástí sítě 450 lyceí, která přes agenturu pro francouzské školy v zahraničí zřizuje francouzské ministerstvo zahraničí. Lyceum bylo založeno začátkem osmdesátých let, ale až po roce 1989 se otevřelo i pro Čechy – těch je ze současných 780 žáků zhruba polovina. Počet a zájem Čechů neustále roste, a to hlavně díky dvojjazyčným sekcím, které začaly fungovat od roku 2000.

Jednou z výhod dvojjazyčné sekce je cena, která je oproti ostatním mezinárodním gymnáziím nižší. Studenti platí čtvrtinu až polovinu školného, které se v plné výši pohybuje okolo 200 tisíc korun ročně. Většinu příjmů lycea tvoří školné, a proto je pro něj velmi důležité, aby bylo vzdělávání atraktivní, hlavně pro české děti. „Je na rodičích, aby zvážili, jestli je cena školného pro ně a jejich děti zajímavá investice,“ míní ředitel Jean-Luc Gavard, který si je vědom toho, že i přes poloviční slevu je školné pro mnoho českých rodin nedostupné.

Nikola Jirglová, která prošla první bilingvní sekcí lycea, na francouzském systému oceňuje hlavně rozvoj kritického ducha a v závěru studia možnost úzké specializace na humanitní, nebo přírodovědné předměty. Studuje dnes na dijonské pobočce prestižního pařížského Institutu politických studií Sciences Po, kam se každoročně dostanou dva až tři absolventi gymnázia. Zhruba polovina ostatních absolventů se dostane na anglosaské, nizozemské anebo belgické univerzity.

Elitní soukromou univerzitu nepotřebujeme. Potřebujeme školy, které budou nabízet kvalitní bakalářské, magisterské a doktorandské programy. Pokud někdo chce zvýšit vzdělanost našich lidí, tak je lepší založit stipendijní fond a talentovaným lidem umožnit získat titul na Harvardu. Vladimíra Dvořáková šéfka akreditační komise, která sleduje kvalitu vysokoškolského vzdělávání